

NIEUWPOORT

WILLEM DE ROOLAAN 68A-70

ARCHEOLOGIENOTA BUREAUONDERZOEK PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Titel: **Archeologienota Nieuwpoort Willem De Roolaan 68A-70**

Erkend archeoloog: **Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114**

Auteurs: **Bart Bot**

Advies specialisten: /

Wetenschappelijke advisering: /

Projectcode bureauonderzoek: **2019K189**

Locatiegegevens: **Provincie West-Vlaanderen, Nieuwpoort, Willem De Roolaan, Pieter Braeckelaan, Emiel Coppietersstraat**

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: **xmax, ymax; xmin, ymin: 37070, 203348; 37013, 203288**

Kadastergegevens: **Nieuwpoort, afdeling 1, sectie A, perceelnrs. 48B52 & 48P47**

Betrokken actoren: **Bart Bot (erkend archeoloog), opdrachtgever**

Plaats en datum: **Ledeberg, 30/01/2020**

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Bart Bot Archeologie.

Bart Bot Archeologie aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

1.	Inleiding.....	1
2.	Gemotiveerd advies	2
2.1.	Geplande werken	2
2.2.	Afweging	4
3.	Afbakening.....	6
4.	Onderzoeksvragen.....	7
5.	Methode en strategie.....	8
5.1.	Randvoorwaarden	8
5.2.	Proefsleuven.....	9
5.3.	Eindcriteria en uitzonderingsmodaliteiten.....	10
5.4.	Competenties	10
5.5.	Vondsten	11
6.	Bibliografie.....	11
7.	Figurenlijst	12

1. INLEIDING

Aanleiding van onderstaand bureauonderzoek vormt de geplande omgevingsvergunningsaanvraag met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen te Nieuwpoort Willem De Roolaan 68A-70 (provincie West-Vlaanderen).

De archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa circa 1397m². Het plangebied is gesitueerd binnen de vastgestelde archeologische zone 'historische stadskern van Nieuwpoort'.

Het plangebied bevindt zich in het zuidoostelijke deel van de gemeente, op de hoek van de Willem De Roolaan, de Pieter Braeckelaan en de Emiel Coppietersstraat.

Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder: Nieuwpoort, afdeling 1, sectie A, perceelnrs. 48B52 & 48P47.

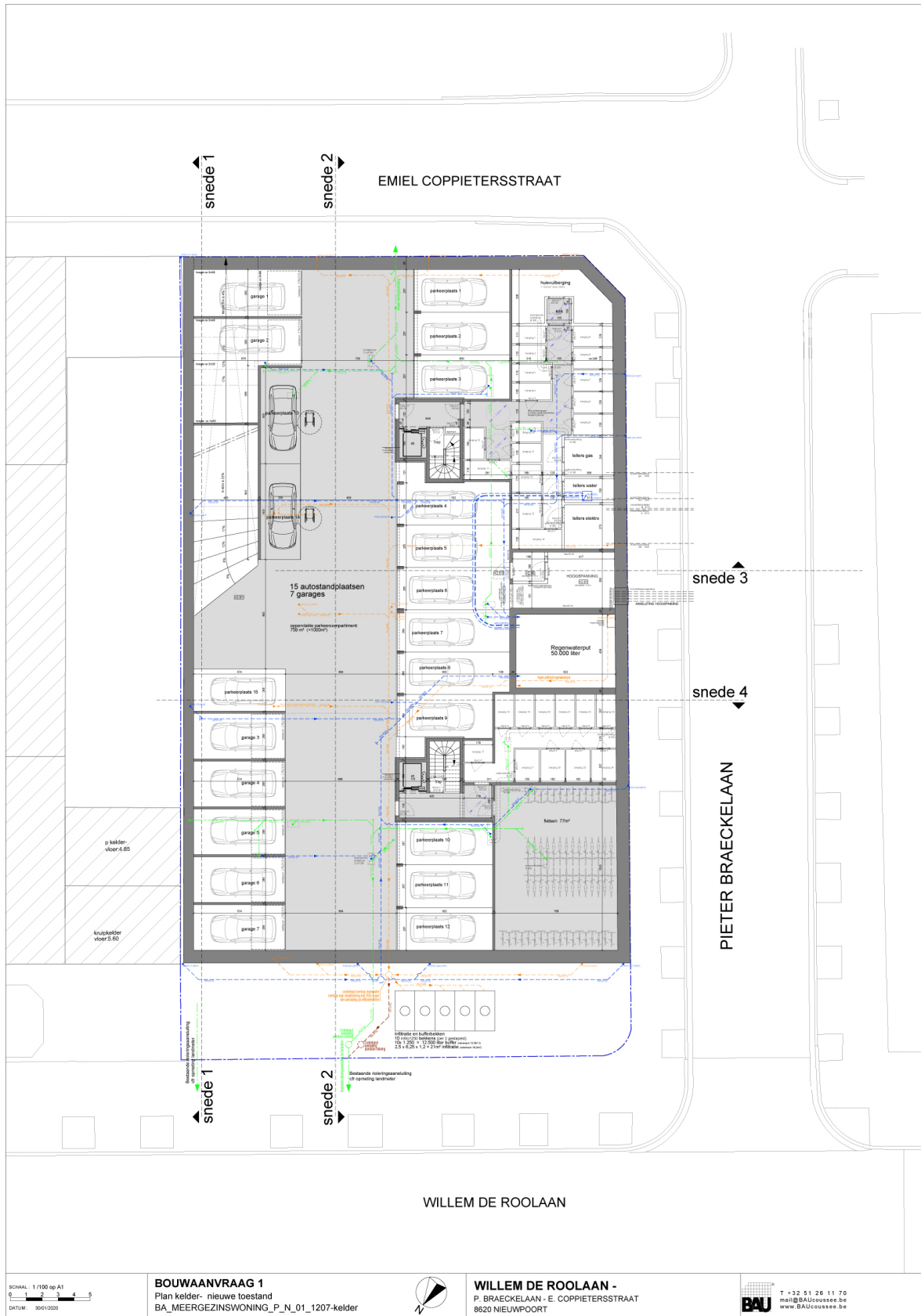
2. GEMOTIVEERD ADVIES

In deze sectie volgt een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen. Het gemotiveerd advies is gebaseerd op het verslag van resultaten van het vooronderzoek. De vaststellingen over de aan- of afwezigheid van archeologische sites en hun aard worden geconfronteerd met de door de initiatiefnemer voorgenomen bodemingrepen. Op basis van deze confrontatie motiveert het advies of er maatregelen nodig zijn, welke deze zijn, en wat hun uitvoeringswijze is.

2.1. GEPLANDE WERKEN

De opdrachtgever plant de bouw van meersgezinswoningen binnen het plangebied. In eerste instantie start de bouw met de afbraak van het huidige gebouwenbestand.

Het volledige plangebied wordt onderkelder, de inrit zal zich ter hoogte van de E. Coppietersstraat bevinden. Voor de onderkeldering moet rekening gehouden worden met een ingreep in de bodem van circa -3,2m ten opzichte van het maaiveld ter hoogte van de E. Coppietersstraat (maaiveld op +5,73m TAW).

2.2. AFWEGING

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan aangetoond worden dat het archeologisch potentieel van het projectgebied groot is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan onderstaande afgeleid worden:

- Het plangebied ligt binnen de historische stadskern van de stad Nieuwpoort.
- Op de kaart van Jacob van Deventer uit de 16de eeuw bevindt het plangebied zich ter hoogte van de stadsgracht en stadsmuur.
- In de loop van de 17de eeuw wordt het plangebied opgenomen bij grotere vestingswerken. Het plangebied ligt tot de tweede helft van de 19de eeuw ter hoogte van de vestingsgracht en vestingsmuur.
- Mogelijks bevindt zich nog een WOI structuur (loopgraaf) op het noordelijk deel van het plangebied.

Archeologisch onderzoek binnen het plangebied zou informatie kunnen geven over de opbouw van de vestingswerken en mogelijks een WOI loopgraaf te Nieuwpoort.

Rekening houdende met de criteria uit de Code Goede Praktijk (CGP), hoofdstuk 5.2, werd de noodzaak tot verder vooronderzoek afgewogen:

Archivalisch onderzoek: Bijkomend archivalisch onderzoek is in dit stadium van het onderzoek niet van toepassing. Dergelijk onderzoek zou een te grote meerkost betekenen, bovendien is aan de hand van het historisch kaartmateriaal een duidelijk beeld verkregen van het onderzoeksgebied.

Landschappelijk bodemonderzoek: Het landschappelijk bodemonderzoek heeft als doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door een gerichte staalname. Voor dit project is dergelijke onderzoek niet aangewezen. Het projectgebied bevindt zich in de historische stadskern van Nieuwpoort.

Geofysisch onderzoek: Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Een dergelijk onderzoek kan een aanwijzing geven over mogelijk aanwezige resten, maar biedt geen informatie over de aard van de resten, de bewaring of datering. Vanuit economisch oogpunt is het dan ook niet zinvol dergelijke methode in te zetten op dit projectgebied.

Veldkartering en metaaldetectie: Veldkartering heeft tot doel om relevante archeologische indicatoren te zoeken door een visuele inspectie van een terrein. Veldkartering dient (bij voorkeur) uitgevoerd te worden op akkers waardoor deze onderzoeksmethode voor dit projectgebied niet efficiënt te noemen is. Een methode als veldkartering geeft daarenboven nooit met zekerheid uitsluitsel over de aan- of afwezigheid, en vooral bewaring van een archeologische site. Het plangebied is bovendien voor een groot deel bebouwd.

Verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek: Het verkennend archeologisch booronderzoek heeft als doel archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Het waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel reeds opgespoorde archeologische sites te evalueren door middel van boringen. In het geval van “Nieuwpoort Willem De Rooiaan 68A-70” is dergelijk onderzoek niet van toepassing.

Proefsleuven en proefputten: Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

Gezien de ligging in een stadscontext, waarbij een **complexe verticale stratigrafie** verwacht wordt, met het voorkomen van puinpakketten, funderingen, vloeren,... in de bodem, is het uitvoeren van een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van getrapte proefsleuven de enige relevante onderzoeksmethode om het plangebied te onderzoeken. Eerder werd aangetoond dat het archeologisch potentieel van het projectgebied vrij groot is. Een onderzoek met behulp van proefsleuven kan duidelijkheid verschaffen omtrent de reële bedreiging van de bouwwerken (inschatting van het archeologisch niveau, de bewaringstoestand van de archeologische resten, de verstoringsgraad binnen het plangebied).

De aanbeveling werd getoetst aan de vier criteria opgenomen in de Code van Goede Praktijk artikel 5.3:

- mogelijk: De uitvoering van het vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel niet mogelijk. Werken zullen uitgevoerd worden na het bekomen van de stedenbouwkundige vergunning en na de afbraak van het huidige gebouwenbestand.
- nuttig: Er zijn geen argumenten om aan te nemen dat het terrein dermate verstoord is dat een prospectie niet zinvol zou zijn. De proefsleuven brengen het archeologisch potentieel van het projectgebied in kaart. Hierop kan een gedegen beslissing genomen worden in functie van een eventueel verder onderzoek.

- schadelijk: Gelet op de aard van de werken, is eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd. Een onderzoek door middel van proefsleuven is, rekening houdende met het groot archeologisch potentieel van het projectgebied, de enige goede manier om een inschatting te maken van het archeologisch bodemarchief.
- noodzakelijk: Eventueel archeologische relictten zijn door de geplande werken bedreigd.

3. AFBAKENING

Het advies heeft betrekking op het volledige plangebied (ca. 1397m²) dat verstoord wordt door de geplande werken. In totaal worden twee langgerekte proefsleuven (elk circa 30m lang en minimum 3m breed) aangelegd.

Figuur 2 Locatie proefsleuven. (bron: geopunt)

4. ONDERZOEKSVRAGEN

Doel van het onderzoek is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

Bij het uitvoeren en uitwerken van de archeologische prospectie moeten minstens volgende vragen beantwoord worden:

- Algemeen:
 - In welke mate is het terrein reeds verstoord?
 - Zijn er sporen aanwezig? Indien ja, zijn die van natuurlijke of antropogene oorsprong?
 - Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
 - Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
 - Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de kennis van dit perceel?
- Specifiek voor de versterkingen:
 - Zijn er restanten van de versterking aanwezig. Zo ja, welke?
 - Wat is de bewaringstoestand van de resten?
 - Uit welke periode dateren de resten? Zijn er aanwijzingen voor verschillende bouwfases?
 - Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
 - Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de kennis van de stadsontwikkeling van Nieuwpoort?
 - Bevestigt het archeologisch onderzoek de verwachting, gecreëerd op basis van het bureauonderzoek?
- Specifiek voor de stadsgracht en/of vestingsgracht:
 - Kunnen er verschillende opvullingsfases/gebruiksfases herkend worden?
 - Welk vondstenmateriaal kan gerecupereerd worden?
 - Zijn er resten van beschoeiing?
 - Wat vertelt de coupe/doorsnede over de (opvullings)historiek van de gracht?
 - Bevestigt het archeologisch onderzoek de verwachting, gecreëerd op basis van het bureauonderzoek?

- Specifiek voor de WOI-structuur:
 - Welke WOI-structuur bevindt zich binnen het plangebied?
 - Hoe is de structuur opgebouwd?
 - Welke functie had de structuur?
- Indien al dan niet een vervolgonderzoek toch noodzakelijk blijkt:
 - Geven de resultaten aanleiding tot vervolgonderzoek of werd voldoende informatie verzameld tijdens de prospectie?
 - Welke vraagstellingen dienen geformuleerd te worden voor het vervolgonderzoek?
 - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

5. METHODE EN STRATEGIE

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van getrapte proefsleuven, gezien de ligging van het plangebied in een stedelijke context met een complexe verticale stratigrafie, de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Specifiek wordt verwezen naar hoofdstukken 8.6.1 en 8.6.3 van de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 3.0). Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

5.1. RANDVOORWAARDEN

Het uitgesteld traject impliceert dat:

- de prospectie pas van start kan gaan na de sloop van de huidige aanwezige gebouwen. Er dient nadrukkelijk beklemtoond te worden dat aan de sloop duidelijke voorwaarden verbonden zijn. Alle muren kunnen zonder archeologische begeleiding gesloopt en verwijderd worden tot op het niveau van het huidig straatniveau. De funderingen onder het straatniveau worden niet verwijderd of op andere manieren gemanipuleerd. Hetzelfde geldt voor eventueel aanwezige kelders, citernes of andere ondergrondse structuren, die nu niet gekend zijn en aan het licht zouden komen bij de afbraak. Verder moet op dergelijke manier te werk worden gegaan dat het vrijgekomen terrein niet of in zeer beperkte mate betreden wordt door zwaar materieel als dumpers en graaf- en breekmachines.

- indien blijkt dat de resultaten van het vooronderzoek toch van die aard zijn dat er in een volgende fase een (gedeeltelijke) vlakdekkende opgraving uitgevoerd moet worden, kunnen er geen bouwactiviteiten plaatsvinden voor het archeologisch onderzoek volledig afgerond is, tenzij na schriftelijke toestemming van de erkend archeoloog.

5.2. PROEFSLEUVEN

Er wordt geopteerd voor de methode van sleuven. Minstens 12,5% van het plangebied dient onderzocht te worden door middel van proefsleuven, eventueel aangevuld met dwarssleuven en/of kijkvensters indien de sporen of de omstandigheden daartoe aanleiding geven. In totaal worden twee sleuven aangelegd. Het voorgestelde sleuvenplan focust hoofdzakelijk op het documenteren van de verwachte stadsgracht en stadsversterking.

Bij het aansnijden van de stadsgracht en stadsversterking:

De proefsleuven worden trapsgewijs aangelegd tot op de moederbodem of tot op de maximale verstoringsdiepte, zonder gevaar voor de veiligheid. Bij het aansnijden van de stadsgracht moet de proefsleuf ter hoogte van het bovenste niveau voldoende breed (minstens 3m) zijn om de veiligheid ook op het onderste niveau te garanderen. De breedte van het onderste niveau bedraagt minstens 1.8m. Omwille van veiligheidsredenen kan er voor geopteerd worden om de stadsgracht in verschillende segmenten, zowel horizontaal als verticaal, te documenteren en elk segment na volledige registratie onmiddellijk te dichten. In geval van gefaseerde registratie, dient erover gewaakt te worden dat de segmenten mekaar beperkt overlappen, om hiaten in de registratie te vermijden.

Voor onderzoek op de stadsgracht geldt: inzicht in dergelijke structuren wordt verkregen d.m.v. een doorgedreven stratigrafisch onderzoek. Dit onderzoek kan uitgevoerd worden tijdens de prospectie. Hier geldt wel de voorwaarde dat de stadsgracht tijdens de prospectie maximaal onderzocht is en er voldoende doorsnedes gemaakt zijn om de aard, omvang en opvallingsgeschiedenis te reconstrueren. Minimum 1 lengteprofiel van de proefsleuven moeten volledig gedocumenteerd te worden. Daarnaast moeten tijdens de prospectie voldoende stalen genomen zijn in functie van natuurwetenschappelijk onderzoek (zie verder) en voldoende aandacht besteed worden aan het recupereren van vondstmateriaal in functie van de datering van de gracht.

Ook structuren die met de stadsversterking te associëren zijn, zoals bijvoorbeeld oeverversterkingen, kunnen tijdens de fase van de prospectie onderzocht en gedocumenteerd worden

Bij het niet-aansnijden van de versterking:

Indien de versterking zich niet binnen de grenzen van het projectgebied situeert, worden de sleuven aangelegd op het eerste archeologisch relevant niveau. Deze proefsleuven hebben een

minimale breedte van 3m. In elke sleuf wordt minimaal één proefput (minimum 5m bij 5m) aangelegd om te peilen naar de stratigrafie.

Indien met uitzondering van de stadsgracht en stadsversterking geen andere relevante archeologische sporen aan het licht komen tijdens de prospectie, kan het archeologisch traject beperkt blijven tot de fase van de prospectie.

Het vlakdekkend opgraven van een stadsgracht en/of stadsmuur biedt weinig tot geen meerwaarde. De lokalisatie, opbouw en bewaringstoestand van de stadsmuur -indien bewaard gezien de aanleg op een wallichaam- kunnen onderzocht worden tijdens de fase van de prospectie.

Bij het aansnijden van de stadsgracht dienen volgende stalen voor natuurwetenschappelijk onderzoek minstens genomen te worden:

4 VH pollenwaardering/analyse
4 VH waardering/analyse macroresten
4 C14-datering
2 stuks conservatie kwetsbaar materiaal

5.3. EINDCRITERIA EN UITZONDERINGSMODALITEITEN

De prospectie wordt als succesvol beschouwd, indien alle waargenomen archeologische sporen op een wetenschappelijke wijze onderzocht zijn, er een beargumenteerd antwoord op de onderzoeksvragen geformuleerd kan worden en het eindrapport wordt opgeleverd.

De uitvoering van de opgraving gebeurt volgens de Code van Goede Praktijk, eventueel aangevuld met bijkomende maatregelen indien de sporen en/of vondsten daartoe aanleiding geven. Deze eventuele maatregelen worden bepaald door de erkend archeoloog.

5.4. COMPETENTIES

Het veldwerkteam bestaat minimaal uit:

- een veldwerkleider (onder auspiciën van een erkend archeoloog), deze veldwerkleider beschikt over voldoende ervaring in stedelijke contexten in Vlaanderen en heeft bij voorkeur een goede kennis van de (post) middeleeuwse periode. Minimaal heeft hij/zij 2 jaar opgravingservaring op stedelijke contexten, aangetoond via CV.

- één assistent-archeoloog, hij/zij heeft minstens 1 jaar opgravingservaring op stedelijke contexten, aangetoond via CV.
- Voor de begeleiding van de opdracht dient de veldwerkleider zich te laten ondersteunen door één of meerdere specialisten en regiodeskundigen, die hem bijstaan bij de uitvoering van de prospectie indien deze expertise intern niet beschikbaar is. Deze specialist beschikt over een aantoonbare en ruime ervaring met stadskernonderzoek in het algemeen en binnen de stad Nieuwpoort in het bijzonder.
- Het projectteam wordt daarenboven bijgestaan door een aardkundige die minstens 1/5 van de duur van het veldwerk op het terrein aanwezig is. De aardkundige ondersteunt de archeologen bij de analyse van de bodemkundige/landschappelijke context en bij de interpretatie van sporen en structuren.

5.5. VONDSTEN

Conservatie en overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt na afloop van het onderzoek conform aan de artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. Bij de start van de opgraving worden door de erkende archeoloog en de initiatiefnemer duidelijke afspraken gemaakt met betrekking tot de overdracht van het archeologisch ensemble bij de eigenaar en het erkende onroerend erfgoeddepot of andere bewaarder van het archeologisch ensemble. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de eindrapportage vindt de overdracht van de vondsten plaats.

6. BIBLIOGRAFIE

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen.

Universiteit Gent.

7. FIGURENLIJST

Figuur 1 Geplande werken, kelderruimte nieuwe toestand. (bron: opdrachtgever)	3
Figuur 2 Locatie proefsleuven. (bron: geopunt).....	6